

УДК: 371.13:373.2:37.017.92

DOI: <https://doi.org/10.54929/REICST-monograph-03-2026-03>

Ніколаєску І. О.,

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри дошкільної освіти,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси, Україна
ORCID: 0000-0002-9928-9291

Inna Nikolaesku

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor,
Head of the Preschool Department,
The Bohdan Khmelnytsky National
University of Cherkasy,
Cherkasy, Ukraine
ORCID: 0000-0002-9928-9291

**ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИЧНІ СИСТЕМИ
У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
ДЛЯ РОБОТИ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО
ВІКУ В УМОВАХ ПІСЛЯВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ**

**INNOVATIVE METHODOLOGICAL SYSTEMS
IN THE TRAINING OF FUTURE TEACHERS
TO WORK WITH PRESCHOOL CHILDREN IN
THE CONDITIONS OF POST-WAR
RECONSTRUCTION**

***Анотація.** У статті досліджено теоретичні та практичні аспекти впровадження інноваційних методичних систем у процес професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в контексті викликів післявоєнного відновлення України. Автор акцентує увагу на необхідності трансформації*

освітньої парадигми, що зумовлена потребою психологічної реабілітації дітей, подолання наслідків травматичного досвіду та формування безпечного освітнього середовища. На основі комплексного аналізу сутності категорій «інноваційність» та «інноваційна система» запропоновано власне трактування змісту поняття «інноваційна методична система». У межах даного підходу це поняття розглядається як цілісна, динамічна структура, що інтегрує оновлені цілі, принципи, методи та цифрові інструменти навчання, спрямовані на формування професійної готовності майбутніх вихователів до роботи в умовах специфічних викликів післявоєнного періоду. У межах наукового пошуку проаналізовано ключові компоненти сучасних методичних систем, що детерміновані специфічними викликами кризового та поствоєнного періодів і спрямовані на підтримання резильєнтності (стійкості) системи освіти, зокрема травмоінформований підхід та кризова педагогіка, проєктно-орієнтоване навчання, цифрова педагогіка та гейміфікація з елементами безпеки, рефлексивно-супервізійна система практики. Для об'єктивного аналізу трансформації освіти в умовах сучасних викликів проведено комплексне емпіричне дослідження за участю науково-педагогічних працівників Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, студентів бакалаврату, магістратури та практикуючих вихователів. Дослідження було спрямоване на виявлення актуальних освітніх потреб, оцінку готовності фахівців до роботи в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, а також на верифікацію результативності запропонованих автором інноваційних компонентів методичної системи. Доведено ефективність запропонованих інноваційних компонентів у підвищенні рівня готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в умовах післявоєнного відновлення. Матеріали статті мають практичну цінність для розробників навчальних програм та фахівців, які забезпечують стійкість і модернізацію системи дошкільної освіти в сучасних детермінованих умовах.

Ключові слова: інноваційні методичні системи; фахова підготовка майбутніх вихователів; травмоінформований підхід, кризова педагогіка, проєктно-орієнтоване навчання, цифрова педагогіка, гейміфікація з елементами безпеки, рефлексивно-супервізійна система практики.

Annotation. *The article explores the theoretical and practical aspects of implementing innovative methodological systems in the process of professional training of future teachers of preschool educational institutions in the context of the challenges of post-war reconstruction of Ukraine. The author emphasizes the need for a transformation of the educational paradigm, which is due to the need for psychological rehabilitation of children, overcoming the consequences of traumatic experience and forming a safe educational environment. Based on a comprehensive analysis of the essence of the categories «innovation» and «innovative system», an original interpretation of the content of the concept of «innovative methodological system» is proposed. Within the framework of this approach, this concept is considered as a holistic, dynamic structure that integrates updated goals, principles, methods and digital training tools aimed at forming the professional readiness of future teachers to work in the conditions of specific challenges of the post-war period. Within the framework of the scientific search, the key components of modern methodological systems were analyzed, which are determined by the specific challenges of the crisis and post-war periods and are aimed at maintaining the resilience (stability) of the education system, in particular, a trauma-informed approach and crisis pedagogy, project-oriented learning, digital pedagogy and gamification with elements of safety, a reflexive-supervisory system of practice. For an objective analysis of the transformation of education in the conditions of modern challenges, a comprehensive empirical study was conducted with the participation of scientific and pedagogical workers of Bohdan Khmelnytskyi Cherkasy National University, undergraduate and graduate students, and practicing educators. The study was aimed at identifying current educational needs, assessing the readiness of specialists to work in conditions of martial law and post-war recovery, as well as verifying the effectiveness of the innovative components of the methodological system proposed by the author. The effectiveness of the proposed innovative components in increasing the level of readiness of future educators for professional activity in conditions of post-war recovery has been proven. The materials of the article have practical value for curriculum developers and specialists who ensure the sustainability and modernization of the preschool education system in modern deterministic conditions.*

Keywords: *innovative methodological systems; professional training of future educators; trauma-informed approach, crisis pedagogy,*

project-based learning, digital pedagogy, gamification with safety elements, reflective and supervisory system of practice.

ВСТУП. Сучасні соціально-економічні трансформації та виклики, спричинені повномасштабною військовою агресією, висувають принципово нові вимоги до системи освіти, особливо до сфери дошкільля. Забезпечення якісної освіти та психологічної підтримки дітей дошкільного віку, які пережили травматичний досвід війни, є не лише пріоритетним соціальним завданням, але й фундаментальною умовою успішного післявоєнного відновлення людського капіталу країни. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання професійної підготовки майбутніх вихователів, які мають бути не просто носіями знань, а й висококваліфікованими фахівцями, готовими до роботи в кризових та постконфліктних умовах. Необхідність адаптації освітнього процесу, відновлення психоемоційного благополуччя дітей, а також інтеграції переміщених осіб вимагає від педагогів інноваційних методичних компетентностей. Дослідження існуючих методичних систем підготовки вихователів засвідчує їхню недостатню готовність до вирішення цих комплексних міждисциплінарних завдань, особливо в частині травмоінформованої педагогіки, розвитку стійкості (психологічної резильєнтності) та використання цифрових інструментів для забезпечення безперервності освітнього процесу.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ. Сучасна педагогічна думка активно досліджує вплив інноваційних методичних систем на якість професійної підготовки фахівців. Роботи В. Кременя, І. Зязюна, Н. Ничкало закладають філософсько-методологічні основи інноваційної освіти, підкреслюючи, що інновації – це не просто застосування нових технологій, а, перш за все, зміна парадигм навчання і виховання. Значна частина досліджень (зокрема, Т. Атрощенко, Т. Десятов, Л. Зданевич, А. Кузьмінський, О. Рейпольська, С. Сисоєва та інші) зосе-

реджена на компетентнісному підході, де методичні системи розглядаються як комплекс засобів для формування ключових і професійних компетентностей. У контексті підготовки вихователів це означає перехід від репродуктивних методів до активного, практико-орієнтованого навчання.

В Україні проблематика інноваційних підходів у підготовці педагогів, зокрема вихователів закладів дошкільної освіти, є об'єктом ґрунтовних досліджень. Питання інноваційних підходів, професійної компетентності та підготовки вихователів закладів дошкільної освіти в Україні, спрямованих на модернізацію змісту, форм і методів професійної підготовки відповідно до вимог Нової української школи та європейських освітніх стандартів знаходимо у наукових розвідках А. Богуш, Г. Ватаманюк, Н. Лисенко, Н. Харченко, В. Чайка та інші.

Дослідження В. Бикова, А. Воланюк, Л. Грекової, В. Гурської, О. Задоріної, С. Соболевої та інших науковців аналізують впровадження цифрових технологій (E-learning, змішане навчання, VR/AR) в освітній процес ЗВО. Вони наголошують на необхідності інтеграції цих технологій у методичну підготовку для моделювання складних педагогічних ситуацій та забезпечення гнучкості навчання. В умовах сьогодення особлива увага приділяється формуванню цифрової компетентності вихователів, оскільки це є критичним як для організації сучасного освітнього процесу (зокрема, використання інтерактивних платформ, мультимедійних матеріалів), так і для налагодження швидкого обміну інформацією та мобільності зворотного зв'язку з батьками та колегами в умовах дистанційної/змішаної освіти (Н. Гуданич, А. Карнахова, А. Лазаренко, О. Листопад та інші).

Значна частина досліджень стосується підготовки вихователів до роботи в умовах інклюзивного освітнього середовища (Н. Буркле, К. Леус, М. Сорочан, К. Шапочка, Л. Шевченко та інші), а також формування навичок забез-

печення психічного здоров'я та психосоціального благополуччя дітей, що є прямим наслідком викликів військового часу (В. Березан, Д. Романовська, Н. Sokhor, О. Yasniy, О. Smashna, Н. Hashimova та інші).

В умовах трансформації дошкільної освіти актуалізуються дослідження, що стосуються впровадження інтегрованої (наприклад, STEM- та STEAM-освіти) та партнерської діяльностей, де вихователь є рівноправним учасником освітнього процесу, а не лише його організатором (О. Бартків, І. Білокопита, Л. Васалатій, В. Вертугіна, С. Діхтяренко та інші). Це, у свою чергу, вимагає модернізації програм фахової підготовки майбутніх вихователів, спрямованої на практичну адаптацію знань.

Попри численні дослідження інноваційних підходів щодо фахової підготовки майбутніх вихователів досі залишається гострою потреба у розробці та впровадженні комплексних, адаптивних методичних систем, які б враховували специфіку та виклики післявоєнного відновлення (зокрема, психоемоційну підтримку дітей, роботу з травмою, інклюзію та інтеграцію), забезпечуючи високу якість професійної компетентності фахівців для роботи з дітьми дошкільного віку.

МЕТА. Метою статті є теоретичне обґрунтування та практична реалізація інноваційних методичних систем, які забезпечують ефективну фахову підготовку майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Особлива увага приділяється формуванню у них комплексних компетентностей, необхідних для успішної роботи з дітьми дошкільного віку в специфічних умовах післявоєнного відновлення, включаючи надання психоемоційної підтримки, адаптацію до змін та реалізацію інклюзивних підходів.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Відповідно до поставленої мети нами було використано теоретичні методи для ґрунтовного аналізу проблеми. Це включає аналіз та синтез наукових джерел, зокрема з педагогіки, дошкільної освіти, психології,

інноваційних освітніх технологій та досвіду підготовки фахівців у кризових умовах. Метод порівняння дозволяє зіставити традиційні та інноваційні методичні системи, а також міжнародний досвід підготовки вихователів для роботи з дітьми, які пережили травму. Систематизація та узагальнення сприяли формуванню концептуальних основ інноваційної методичної системи. Для перевірки ефективності та практичної значущості аналізованих інноваційних систем нами застосовані емпіричні методи, зокрема педагогічне спостереження за освітнім процесом у закладах вищої освіти та закладах дошкільної освіти дозволить виявити актуальні проблеми у фаховій підготовці та потребах практики. Анкетування та інтерв'ювання спрямовані на збір даних від викладачів, студентів (майбутніх вихователів) та практикуючих фахівців щодо їхнього бачення, потреб, рівня готовності до роботи в умовах післявоєнного відновлення, а також для оцінки ефективності впроваджених інновацій.

РЕЗУЛЬТАТИ. В умовах сучасних перетворень, освітня сфера активно освоює новий соціокультурний простір, ключовими характеристиками якого є інноваційність та інтеграція. Ця зміна є кардинальною: вона не лише трансформує навчальні методи, форми та реалії взаємин між учасниками освітнього процесу, але й вимагає переосмислення фундаментальних категорій педагогічної науки, що логічно привертає до неї увагу науковців. Як зазначають українські вчені, нинішня система фахової освіти (включаючи дошкільну) перебуває під впливом інтеграційних процесів. Ці процеси є визначальними для формування фахових компетентностей студентів, оскільки вони інтегрують отримання ґрунтовних теоретичних знань і практичної підготовки з розвитком важливих професійно-особистісних якостей. Таким чином, підготовка майбутніх вихователів перетворюється на комплексний інтеграційно-фаховий процес. У науковому середовищі ця нова освітня тенденція викристалізувалась у формі цілісного

інтеграційного підходу до навчання майбутніх спеціалістів, який визначається як сукупність засобів і методів, що забезпечують формування професійної компетентності сучасного фахівця.

Упровадження в освітній процес закладів вищої освіти інноваційних методичних систем у підготовці майбутніх вихователів для роботи з дітьми дошкільного віку набувають особливого значення в умовах післявоєнного відновлення України та зумовлені нагальною потребою формування висококваліфікованих, психологічно стійких та інноваційно орієнтованих фахівців, здатних ефективно працювати з дітьми, які пережили травматичний досвід, а також забезпечувати стійкий розвиток системи дошкільної освіти як фундаментальної основи для відродження країни. Зауважимо, що сучасний вихователь має бути готовий до роботи в умовах зростання кількості дітей із посттравматичними стресовими розладами (ПТСР) та потребою впровадження психосоціальної підтримки та інклюзивних практик. У цьому контексті, інноваційні методичні системи у закладах вищої освіти стають ключовим елементом трансформації підготовки фахівців.

Аналіз науково-методичних напрацювань українських учених переконливо засвідчує, що вітчизняні науковці активно досліджують проблематику впровадження інноваційних методичних систем у процес підготовки майбутніх вихователів у закладах вищої освіти. Основний фокус цих досліджень спрямований на підвищення якості професійної підготовки, формування готовності до інноваційної діяльності та адаптацію до сучасних потреб дошкільної освіти, особливо в контексті соціальних викликів (інклюзія, кризові ситуації, цифровізація). Українська наукова школа, зокрема, праці І. Бега, О. Кононко, Т. Поніманської, наголошує, що впровадження інноваційних методичних систем у підготовку майбутніх вихователів має бути тісно пов'язане з компетентнісним підходом. Ключовий акцент робиться на тому, що заклади вищої

освіти повинні відійти від традиційної знаннєвої парадигми до формування професійних компетентностей, які включають не лише теоретичні знання, а й вміння, навички та, що є найважливішим, готовність їх застосовувати на практиці. Це стосується, зокрема, психолого-педагогічної, соціально-комунікативної та інноваційної компетентностей. Одночасно інноваційні методичні системи реалізують особистісно-орієнтований зміст, передбачаючи використання методів, які активно стимулюють саморозвиток, рефлексію та креативність майбутнього вихователя, перетворюючи його з пасивного отримувача інформації на активного суб'єкта освітнього процесу.

Значна частина досліджень українських науковців, зокрема Т. Атрощенко [2], І. Коновальчука [4], О. Косенчук [5], В. Ткаченко [14] та інших, присвячена конкретним методичним інноваціям, що мають бути інтегровані в освітній процес підготовки майбутніх вихователів. Учені доводять ефективність залучення студентів до розробки та реалізації реальних освітніх проєктів для закладів дошкільної освіти, що дозволяє майбутнім вихователям на практиці відпрацьовувати навички планування, командної роботи та вирішення педагогічних проблем. У їхніх наукових розвідках досліджується використання інформаційно-комунікаційних технологій, включно з цифровою педагогікою, електронними навчальними курсами, веб-квестами та віртуальними симуляціями для моделювання складних педагогічних ситуацій. Крім того, М. Замелюк та інші дослідники підкреслюють важливість включення креативних та арт-технологій – зокрема, арт-терапії, музикотерапії та технологій розвитку креативності – як інструментів для роботи з емоційним станом дітей та як інноваційних методичних засобів підготовки [15].

У світлі останніх подій та реформи дошкільної освіти інноваційні методичні системи розглядаються як ключовий інструмент підготовки вихователів до роботи в нових умовах,

що передбачає дві основні площини. По-перше, це інклюзивна освіта, яка передбачає необхідність інтеграції у заклади вищої освіти модулів з інклюзивної компетентності. Інноваційні системи у цьому аспекті означають оволодіння методиками роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, ефективної співпраці з інклюзивно-ресурсними центрами (ІРЦ) та використання універсального дизайну для навчання. По-друге, це готовність до кризових ситуацій: у сучасних дослідженнях, що набули особливої актуальності, зростає увага до кризової педагогіки та травмоінформованого підходу. Впровадження інноваційних методичних систем у цьому контексті передбачає навчання майбутніх вихователів методикам психосоціальної підтримки дітей та навичкам забезпечення безпечного освітнього середовища в умовах надзвичайних ситуацій. Окрім того, особлива увага приділяється ролі педагогічної практики та наставництва. Це реалізується через інноваційну практику, яка має бути організована на базі інноваційних ЗДО, де студенти можуть спостерігати та застосовувати нові методики. Ключовою частиною інноваційної підготовки є також рефлексивне наставництво – запровадження системи супервізії, що допомагає студентам аналізувати свій досвід та коригувати методичні дії.

Ураховуючи зазначене, а також на основі нашого розуміння термінів “інноваційність” та “інноваційна система” можемо сформулювати зміст поняття “інноваційна методична система” як комплекс взаємопов’язаних елементів (цілі, зміст, методи, форми, засоби навчання та діагностика), що забезпечує якісно новий рівень підготовки фахівців, орієнтований на розвиток критичного мислення, креативності, емоційного інтелекту та практичних навичок.

ДИСКУСІЯ. З метою визначення поняття “інноваційні методичні системи у підготовці майбутніх вихователів для роботи з дітьми дошкільного віку в умовах післявоєнного відновлення” звернемось передусім до ключових компонен-

тів інноваційної методичної системи у підготовці майбутніх вихователів. Зокрема, компетентнісний підхід, який передбачає акцент на формуванні практико-орієнтованих компетентностей, а саме, в галузі психологічної стійкості та кризової педагогіки. До системи також входить цифрова педагогіка – впровадження електронних навчальних ресурсів, віртуальних симуляцій та гейміфікації для суттєвого підвищення ефективності навчання. Важливим елементом є проєктно-орієнтоване навчання, що забезпечує залучення студентів до розробки та реалізації реальних освітніх проєктів для закладів дошкільної освіти. Таким чином, можемо визначити базове поняття нашого дослідження: “інноваційні методичні системи у підготовці майбутніх вихователів для роботи з дітьми дошкільного віку в умовах післявоєнного відновлення – це цілісний, динамічний та людиноцентричний комплекс взаємопов’язаних дидактичних, технологічних і практико-орієнтованих компонентів, що інтегруються в освітній процес закладів вищої освіти з метою формування професійної готовності майбутніх фахівців до ефективної, травмоінформованої та інклюзивної педагогічної діяльності, спрямованої на психосоціальне відновлення, розвиток резильєнтності (психологічної стійкості) та забезпечення стійкого поступу дошкільної освіти України в умовах соціальної трансформації та відбудови”.

У контексті нашого наукового пошуку зупинимося на окремих інноваційних методичних системах у підготовці майбутніх вихователів для роботи з дітьми дошкільного віку в умовах післявоєнного відновлення, які безпосередньо відповідають на виклики кризової та посткризової педагогіки, а також забезпечують стійкість освітнього процесу.

Травмоінформований підхід (ТІП) та кризова педагогіка.

Травмоінформований підхід та кризова педагогіка є найбільш актуальною інноваційною системою в умовах післявоєнного відновлення, оскільки вона спрямована на подолання важких наслідків психологічної травматизації дітей.

Суть цієї системи полягає в інтеграції знань про вплив травматичного досвіду (війни, втрат, вимушеного переселення) на розвиток і поведінку дитини в усі методичні аспекти підготовки майбутніх вихователів [7]. До ключових методичних інструментів цієї системи належать навчання студентів методикам психосоціальної підтримки та стабілізації емоційного стану дітей, а також активне використання арт-терапії, ігротерапії та пісочної терапії як ефективних засобів невербальної комунікації та опрацювання травми. Крім того, невід'ємним компонентом є формування навичок саморегуляції та психологічної стійкості безпосередньо у майбутніх вихователів, що дозволяє їм бути надійною та стабільною опорою для дітей [8].

У контексті впровадження травмоінформованого підходу та кризової педагогіки в закладах вищої освіти підготовка майбутніх вихователів передбачає використання низки конкретних методичних прийомів, які мають критичне значення для післявоєнного відновлення. Насамперед, студенти вивчають теоретичну основу ТП, що включає нейробіологію травми та її вплив на виконавчі функції (пам'ять, увагу, самоконтроль) дітей; це знання допомагає вихователю не сприймати деструктивну поведінку дитини як навмисну, а як наслідок травми. По-друге, обов'язковими є техніки стабілізації: проводяться тренінги з використання технік заземлення, дихальних вправ та сенсорної інтеграції для надання швидкої допомоги дитині під час панічної атаки чи емоційного спалаху, що безпосередньо забезпечує негайну допомогу та відновлює відчуття безпеки у дітей та вихователів. По-третє, важливим компонентом є створення безпечного середовища, що досягається через моделювання та відпрацювання навичок структурування простору та рутини, а також використання чітких візуальних підказок та прогнозованості дня, що суттєво знижує тривожність і створює необхідну передбачуваність, яка була порушена війною.

Проектно-орієнтоване навчання.

Проектно-орієнтоване навчання із соціальним фокусом є інноваційною методичною системою, що активно використовується у підготовці майбутніх вихователів для розвитку критично важливих практичних навичок та соціальної відповідальності студентів. Суть цього підходу полягає в тому, що студенти розробляють та реалізують реальні, соціально значущі проекти, які безпосередньо спрямовані на відновлення та підтримку закладів дошкільної освіти та дітей у післявоєнний період [13]. Акцент на відновленні виражається у розробці конкретних проектів, що включають організацію безпечного освітнього середовища (наприклад, оформлення укриттів відповідно до психолого-педагогічних вимог, створення безпечних ігрових зон на території ЗДО), відновлення освітньо-дидактичних матеріалів та іграшок у постраждалих закладах дошкільної освіти, а також створення інклюзивних розвивальних осередків чи-то центрів [12]. Таким чином, така методична система перетворює теоретичне навчання на конкретний внесок у відбудову та забезпечує формування у майбутніх вихователів досвіду практичного розв'язання актуальних проблем громади.

Зауважимо, що проектно-орієнтоване навчання у підготовці майбутніх вихователів виступає як ключовий інструмент формування соціальної відповідальності та практичної ініціативності. У рамках цієї методичної системи у межах фахових дисциплін студентам спеціальності 012 Дошкільна освіта Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького пропонуються різноманітні проекти, які дозволяють на практиці зреалізувати особливості практико-орієнтованого підходу. Приміром, студентам 3 курсу пропонується долучитися до проекту “Безпечна гра”, що передбачає розробку навчально-ігрових комплексів та дидактичних матеріалів (наприклад, леґо-конструкцій, настільних ігор), безпосередньо присвячених безпеці життя та правилам пове-

дінки в укритті. Таке завдання має надзвичайне значення для післявоєнного відновлення, оскільки забезпечує дітей необхідними знаннями у формі, доступній для дошкільного віку. Здобувачі магістерського ступеня виконували освітній проєкт “Відбудова ресурсу”, під час якого займалися проєктуванням та створенням ресурсних куточків (сенсорних кімнат, куточків психологічного розвантаження) для закладів дошкільної освіти, які постраждали або приймають велику кількість внутрішньо переміщених осіб. Такий проєкт перетворює теоретичні знання студентів на конкретний внесок у відновлення інфраструктури закладів дошкільної освіти та сприяє психо-емоційній підтримці всіх учасників освітнього процесу.

Цифрова педагогіка та гейміфікація з елементами безпеки.

Цифрова педагогіка та гейміфікація з елементами безпеки є сучасною інноваційною методичною системою, яка використовує цифрові інструменти не лише для підвищення загальної якості навчання, але й для ефективного вирішення питань безпеки та доступності освітнього процесу [1]. Суть системи полягає у використанні сучасних ІКТ та гейміфікації для моделювання педагогічних ситуацій і відпрацювання практичних навичок. Серед її інноваційних елементів можемо виокремити застосування віртуальних симуляцій кризових ситуацій (наприклад, відпрацювання евакуації та дій вихователя під час повітряної тривоги), розробку інтерактивних ігор та веб-квестів для навчання дітей дошкільного віку правилам мінної безпеки та першої допомоги, а також активне впровадження змішаного навчання [6; 11], що є критично важливим для забезпечення безперервності освіти, особливо для студентів-переселенців та осіб, які перебувають у регіонах зі складним доступом до очних занять.

Цифрова педагогіка та гейміфікація з елементами безпеки є інноваційною методичною системою, яка забезпечує гнучкість навчання та ефективне використання сучасних засобів для роботи з чутливими темами [10]. Зокрема, у межах мето-

дичного блоку підготовки магістрів дошкільної освіти особлива увага приділяється етапу проєктування та безпосередньої розробки цифрового освітнього контенту, що базується на синергії ігрових технік та протоколів безпеки [1]. Ключовим практичним інструментом у цьому контексті виступає завдання «Матриця гейміфікації з безпековим фільтром», яке передбачає розробку фрагмента гейміфікованого курсу або заняття для дітей дошкільного віку. Основна складність і наукова новизна цього завдання полягає в обов'язковій інтеграції «безпекових запобіжників» у класичну ігрову структуру. Під час виконання завдання студенти мають передбачити технічні та педагогічні обмеження, такі як автоматичний контроль екранного часу (screen time) для запобігання перевтомі, та впровадження алгоритмів фільтрації контенту, наприклад, блокування ігрових чатів при виявленні стоп-слів або ознак кібербулінгу. Логічним продовженням розробницької діяльності є завдання «Створення безпечної квест-кімнати» із використанням інтерактивних платформ, таких як Genially або Canva. У цьому кейсі ігрова технологія цифрового квесту слугує не лише для розважання, а стає середовищем для випробування навичок цифрової гігієни. Ключем до проходження рівнів та «виходу з кімнати» є успішне розв'язання прикладних завдань із кібербезпеки: ідентифікація фішингових посилань, генерація надійних паролів за заданими критеріями та моделювання безпечних стратегій спілкування з анонімними користувачами в мережі. Такий підхід дозволяє майбутнім магістрам не лише опанувати інструментарій цифрової педагогіки, а й вибудувати цілісну систему захищеного віртуального навчального простору, де ігровий азарт збалансований із принципами вікової доцільності та кібербезпеки.

Рефлексивно-супервізійна система практики.

Рефлексивно-супервізійна система практики є важливою інноваційною методичною системою, що фокусується на підтримці та професійному зростанні майбутніх вихователів

через глибокий аналіз досвіду роботи, що є необхідним для запобігання професійному вигоранню та підвищенню якості роботи. Суть цієї системи полягає у переході від традиційної “звітної” практики до рефлексивного аналізу та професійної підтримки. Ключові механізми включають супервізію, яка являє собою регулярні групові або індивідуальні зустрічі з досвідченим ментором для обговорення складних випадків (особливо роботи з травмованими дітьми) та пошуку оптимальних рішень; упровадження до навчального плану підготовки майбутніх вихователів практикумів із групової супервізії, де студенти обговорюють свій досвід роботи з дітьми, що мають ознаки ПТСР або підвищену тривожність [3]. Крім того, важливим механізмом є система наставництва, що передбачає закріплення студентів за інноваційними закладами дошкільної освіти та вихователями-практиками, які успішно працюють в умовах інклюзії та кризової педагогіки. Методичні прийоми цієї системи включають ведення рефлексивного щоденника, а саме структурованих щоденників практики, орієнтованих не лише на опис дій, а й на аналіз емоцій, переживань та реакцій вихователя на поведінку дітей, що розвиває самосвідомість та здатність до професійної корекції своєї діяльності.

З метою об’єктивного оцінювання стану та перспектив трансформації освітнього процесу в умовах сучасних викликів, було організовано та проведено комплексне емпіричне дослідження у формі анкетування серед науково-педагогічних працівників кафедри дошкільної освіти Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького, студентів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти – майбутніх вихователів, а також практикуючих фахівців закладів дошкільної освіти. Основним вектором дослідження визначено виявлення актуальних освітніх потреб, рівня професійної готовності до роботи в детермінованих умовах воєнного стану та періоду післявоєнного

відновлення, а також оцінку результативності впроваджених в освітній процес досліджуваних у статті інноваційних компонентів.

Методологічний інструментарій анкетування був структурований за тематичними блоками, що відповідають ключовим напрямам оновлення освітніх програм: упровадження травмоінформованого підходу та кризової педагогіки; реалізація проєктно-орієнтованого навчання; розвиток цифрової педагогіки та гейміфікації з акцентом на безпекові аспекти, а також функціонування рефлексивно-супервізійної системи супроводу практичної підготовки. Такий багатоаспектний підхід дозволив не лише зафіксувати кількісні показники задоволеності інноваціями, а й виявити якісні зміни у ціннісних орієнтаціях та професійній ідентичності майбутніх педагогів.

Аналіз результатів комплексного анкетування свідчить про високу результативність упроваджених освітніх інновацій. Зокрема, 87% респондентів підтвердили, що опанування травмоінформованого підходу та методів кризової педагогіки стало ключовим фактором зниження тривожності перед виходом на практику. Викладачі та практикуючі фахівці (82%) акцентували на тому, що розуміння нейробіології стресу та технік заземлення дозволило їм змінити стратегію взаємодії з дітьми з авторитарної на підтримувальну. При цьому 74% опитаних студентів зазначили, що саме через призму ТІП вони почали сприймати поведінкові порушення у вихованців як сигнали про допомогу, а не як прояви недисциплінованості.

Оцінка ефективності проєктно-орієнтованого навчання продемонструвала позитивну динаміку у формуванні професійної автономії: 78% магістрантів вказали на розвиток здатності самостійно розв'язувати нестандартні завдання в умовах невизначеності. У блоці, присвяченому цифровій педагогіці та гейміфікації, було виявлено, що 91% учасників усвідомлюють критичну важливість «безпекових фільтрів». Більшість респондентів (понад 68%) успішно опанували ін-

струменти налаштування обмежень екранного часу та фільтрації контенту, що свідчить про трансформацію сприйняття цифрових технологій від суто розважального інструментарію до керованого і безпечного дидактичного середовища.

Найбільш значущі показники було зафіксовано в оцінці рефлексивно-супервізійної системи. Понад 94% студентів визнали супервізію незамінним елементом профілактики емоційного вигорання. Анкетування показало, що регулярна рефлексія сприяла зростанню рівня задоволеності власною діяльністю у 85% опитаних, навіть за умови роботи у складних безпекових ситуаціях. Узагальнені дані підтверджують гіпотезу про те, що інтегрований підхід, який поєднує цифрову грамотність, психологічну стійкість та рефлексивну культуру, є оптимальною моделлю підготовки педагога для періоду післявоєнного відновлення, забезпечуючи високий рівень професійної готовності фахівців.

ВИСНОВКИ. Узагальнення проведеного дослідження засвідчує, що підготовка майбутніх вихователів до роботи в умовах післявоєнного відновлення потребує системної трансформації на засадах інноваційності, людиноцентризму та травмоінформованості. Наукове вивчення досліджуваного питання підтвердило, що найбільш релевантними викликам сьогодення є чотири взаємопов'язані системи: травмоінформований підхід і кризова педагогіка, проєктно-орієнтоване навчання із соціальним фокусом, цифрова педагогіка з елементами безпеки та рефлексивно-супервізійна система практики. Упровадження травмоінформованого підходу дозволяє студентам опанувати нейробіологічні аспекти травми та техніки стабілізації (заземлення, арт-терапію), змінюючи парадигму взаємодії з дитиною з авторитарної на підтримувальну. Проєктно-орієнтоване навчання, реалізоване через методичні кейси, довело свою ефективність у формуванні соціальної відповідальності та здатності до практичного відновлення освітнього простору. Водночас інструменти цифрової педа-

гоїки та гейміфікації, підсилені «безпековими фільтрами», забезпечили формування навичок створення захищеного віртуального середовища, що є критичним для роботи з дошкільниками в умовах цифровізації. Особливу роль відіграє рефлексивно-супервізійна система, яка є ключовим інструментом запобігання професійному вигоранню майбутніх педагогів.

Результати проведеного комплексного емпіричного дослідження серед науково-педагогічних працівників та студентів ЧНУ імені Богдана Хмельницького підтвердили високу результативність запропонованих інновацій та доводять, що інтегрована модель підготовки, яка поєднує психологічну стійкість, цифрову безпеку та рефлексивну культуру, є оптимальною для формування професійної готовності вихователів до діяльності в детермінованих умовах поствоєнного відновлення України.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Antoniuk, M. (2025). Osvitnia didzhytalizatsiia: transformatsiia zmistu kursu IKT u pidhotovtsi pedahohiv riznykh spetsialnostei [Educational digitalization: transformation of the content of the ICT course in the training of teachers of various specialties]. *Innovatyka u vykhovanni*, (22), 102–111. [in Ukrainian].
2. Atroshchenko, T. (2021). Innovatsiina kompetentnist maibutnikh vykhovateliv zakladu doshkilnoi osvity: teoretychni ta metodychni ploshchyny [Innovative competence of future preschool teachers: theoretical and methodical dimensions]. *Pedagogy of the Formation of a Creative Personality in Higher and General Secondary Schools*, (75, part 1), 47–51. http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2021/75/part_1/11.pdf. [in Ukrainian].
3. Danylevych, L. (2023). Dosvid supervizii studentiv pid chas pedahohichnoi praktyky yak elementa transliatsii refleksyvno-diiialnisnoho pidkhodu u modusi konsultatyvnoho [Experience

of supervision of students during pedagogical practice as an element of translation of the reflexive-activity approach in the consultative mode]. *Bulletin of the National Defence University of Ukraine*, 74(4), 55–65. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-74-4-55-65>. [in Ukrainian].

4. Konovalchuk, I. (2015). Pidhotovka maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity na zasadakh kompetentnisnoho pidkhodu: teoretychnyi analiz [Training of future specialists in preschool education on the basis of a competence approach: a theoretical analysis]. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Series: Pedagogy and Psychology*, (764), 65–72. [in Ukrainian].

5. Kosenchuk, O. (2019). Formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity v protsesi fakhovoi pidhotovky [Formation of professional competence of future preschool teachers in the process of professional training]. *Psychological and Pedagogical Problems of Modern School*, (1), 71–77. [in Ukrainian].

6. Kravtsov, Yu. S., & Kukhareno, V. M. (2020). Dystantsiine navchannia v systemi vyshchoi osvity Ukrainy [Distance learning in the system of higher education in Ukraine]. *Information Technologies and Learning Tools*, 80(6), 271–284. [in Ukrainian].

7. Making Cents International. (2023). Zastosuvannia travma-informovanoho pidkhodu u zakhodakh monitorynhu, otsinky, doslidzhen ta navchannia [Applying a trauma-informed approach in monitoring, evaluation, research, and learning]. <https://makingcents.com/wp-content/uploads/2023/12/UKR-UNITY-Trauma-Informed-MERL-Learning-Brief.pdf>. [in Ukrainian].

8. Mosol, N. O., & Zalanovska, L. I. (2023). Travma-informovanyi pidkhid v realizatsii sotsialno-psykholohichnoi dopomohy [Trauma-informed approach in the implementation of socio-psychological assistance]. Baltija Publishing. <https://surl.li/dzjfri> [in Ukrainian].

9. Sagan, O. V. (2023). Heimifikatsiia yak suchasnyi osvitnii trend [Gamification as a modern educational trend]. Berdiansk

State Pedagogical University. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/4519/3989>. [in Ukrainian].

10. Sagan, O., & Lazaruk, V. (2020). Transformations of educational technologies based on the principles of digital didactics. *Collection of Scientific Works "Pedagogical Sciences"*, (92), 91–95. <https://doi.org/10.32999/ksu2413-1865/2020-92-15>. [in Ukrainian].

11. Sapohov, M., & Bohatko, V. (2024). Tsyfrova pedahohika yak komponent zahalnokulturnoi pidhotovky maibutnoho pedahoha [Digital pedagogy as a component of the general cultural training of the future teacher]. In *Dydaktychni ta metodychni aspekty pidhotovky maibutnoho pedahoha* (p. 339). [in Ukrainian].

12. Savchenko, A. (2021). Suchasni osvitni tekhnolohii v konteksti realizatsii kompetentnisnoho pidkhodu [Modern educational technologies in the context of implementing a competence-based approach]. Kyiv. [in Ukrainian].

13. Smirnov, S., & Dubrovina, I. (2025). Vykorystannia proiektnoi diialnosti v zakladakh vyshchoi osvity ta naukovykh ustanovakh yak vyriav tvorchoi aktyvnosti studentiv [The use of project activities in higher education institutions and research institutions as a manifestation of creative activity of students]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti*, (2), 77–82. [in Ukrainian].

14. Tkachenko, V. (2018). Innovatsiina diialnist u zakladakh osvity [Innovative activity in educational institutions]. *Investment: Practice and Experience*, (10), 44–46. [in Ukrainian].

15. Zameliuk, M. (2020) Art-pedahohika yak innovatsiina osvitnia tekhnolohiia [Art pedagogy as an innovative educational technology]. *Psykhologopedahohichna dopomoha osobystosti zasobamy artterapii* – Psychological and pedagogical help of the person by means of art therapy. Pereiaslav, 237 p. [in Ukrainian].